

Ανεμοπετάλιο

Τόμ. 5, Αρ. 5 (2025)

Ανεμοπετάλιο

Η Διοίκηση των Σχολικών Μονάδων και η Συμπερίληψη Μαθητών με Αναπηρίες: Προκλήσεις και Στρατηγικές Εφαρμογής

Σταυρούλα Σπηλιοπούλου

doi: [10.12681/anem.42252](https://doi.org/10.12681/anem.42252)

Copyright © 2025, Σταυρούλα Σπηλιοπούλου

Άδεια χρήσης [##plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-nd4/##](https://plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-nd4/).

Η Διοίκηση των Σχολικών Μονάδων και η Συμπερίληψη Μαθητών με Αναπηρίες: Προκλήσεις και Στρατηγικές Εφαρμογής

Σταυρούλα Σπηλιοπούλου
Νηπιαγωγός, M.ed
sleventaki@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία επικεντρώνεται στο ρόλο του διευθυντή σχολικής μονάδας για την εγγραφή μαθητών με κινητικά προβλήματα, ειδικά όταν δεν ανήκουν στη σχολική περιφέρεια του σχολείου. Ο στόχος της έρευνας ήταν να καταγράψει τις ενέργειες που απαιτούνται, λαμβάνοντας υπόψη το θεσμικό πλαίσιο. Η νομοθεσία ορίζει με ακρίβεια τις διαδικασίες, ενώ οι διευθυντές καλούνται να ισορροπήσουν μεταξύ τήρησης των κανονισμών και ευαισθησίας.

Η μεθοδολογία περιλάμβανε ποιοτική έρευνα με ημιδομημένες συνεντεύξεις από πέντε διευθυντές στη Μεσσηνία. Οι συμμετέχοντες παρουσίασαν διαφορετικές προσεγγίσεις. Οι περισσότεροι τόνισαν την ανάγκη εγγραφής, ακόμη και με προσαρμογές για τη νομιμότητα της διαδικασίας, ενώ ένας εκ των πέντε ήταν αρνητικός, υποστηρίζοντας ότι η προσβασιμότητα αποτελεί ευθύνη του σχολείου της περιφέρειας του μαθητή.

Οι απαντήσεις επικεντρώθηκαν σε τέσσερις βασικές ενέργειες: (1) Αίτηση διάγνωσης από το ΚΕΣΥ και έγκριση από τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, (2) Πρόσληψη ειδικού βοηθητικού προσωπικού, (3) Αναζήτηση λύσεων πρόσβασης στο σχολείο της περιφέρειας του μαθητή, και (4) Αντιμετώπιση θέματος υπέρβασης του αριθμού μαθητών ανά τμήμα μέσω αιτήματος για δημιουργία δεύτερου τμήματος ή μετακίνηση μαθητών σε όμορο σχολείο.

Η έρευνα αναδεικνύει την ανάγκη ευαισθησίας και ευελιξίας των διευθυντών για την προώθηση της ισότητας και της συμπερίληψης, παρά τα εμπόδια που θέτει η νομοθεσία. Ωστόσο, παρατηρείται και η ύπαρξη διεκπεραιωτικής νοοτροπίας που δυσχεραίνει την εξυπηρέτηση των μαθητών. Οι προτάσεις περιλαμβάνουν την ενίσχυση της λογοδοσίας και την έκδοση κατευθυντήριων γραμμών για ειδικές περιπτώσεις.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Ειδική αγωγή, μαθητές με αναπηρία, κινητικά προβλήματα, συμπερίληψη, ΚΕΣΥ, ειδικό βοηθητικό προσωπικό, προσβασιμότητα σχολικών μονάδων, διευθυντής σχολικής μονάδας

Εισαγωγή

Στις δύο πρώτες βαθμίδες της εκπαίδευσης η όλη οργάνωση, δομή και λειτουργία, η διοίκηση, η εποπτεία και η παιδαγωγική καθοδήγηση της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

προσδιορίζονται από τις αποφάσεις του ΥΠΠΕΘ και από ένα πλέγμα νόμων, προεδρικών διαταγμάτων καθώς επίσης υπουργικών αποφάσεων και εγκυκλίων που καθορίζουν, ως και στην τελευταία τους λεπτομέρεια, όλες τις πτυχές της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Κατσαρός, 2008). Καθίσταται, επομένως, ιδιαίτερα δύσκολη και απαιτητική η προσπάθεια των διοικητικών στελεχών εκπαίδευσης να ανταποκριθούν στους ρόλους τους καθώς έχει διαμορφωθεί τα τελευταία χρόνια μια καθαρά νομικίστικη αντίληψη όσον αφορά τη θέση και το ρόλο των στελεχών ως απλών εκτελεστικών οργάνων χωρίς δυνατότητα άσκησης ηγεσίας. Σύμφωνα με αυτή την αντίληψη ο ρόλος των στελεχών περιορίζεται στην καλή γνώση και απαρέγκλιτη εφαρμογή των νόμων και των εγκυκλίων του κράτους.

Σε κάθε σχολική μονάδα την ευθύνη για την εύρυθμη λειτουργία της φέρει κύρια ο διευθυντής του σχολείου ο οποίος μεταξύ άλλων φροντίζει για την τήρηση και εφαρμογή των νόμων, των εγκυκλίων και των αποφάσεων του συλλόγου διδασκόντων.

Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εξετάσει τις ενέργειες στις οποίες θα προβεί ο διευθυντής σχολείου γενικής αγωγής, για την εγγραφή παιδιού με κινητικά προβλήματα, που δεν ανήκει στη σχολική του περιφέρεια και τα στοιχεία που θα λάβει υπόψη του για την εγγραφή αυτή.

Διατύπωση ερευνητικού ερωτήματος

Στη συνέχεια θα γίνει αναφορά στα ερευνητικά ερωτήματα, στα οποία σκοπεύουμε να απαντήσουμε μέσα από την πραγματοποίηση της έρευνας (Creswell, 2011). Τα ερευνητικά ερωτήματα είναι αυτά στα οποία επιθυμούν να απαντήσουν οι ερευνητές προκειμένου να προσεγγίσουν το σκοπό της έρευνας (Creswell, 2011). Η διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων αποσκοπεί στην κατανόηση, στην περιγραφή και την ανάλυση των αιτιών ενός ερευνητικού προβλήματος (Ιωσηφίδης, 2008).

Τα ερευνητικά ερωτήματα θα πρέπει να είναι σαφή, να έχουν ουσιαστικό νόημα και να μπορούν να αναλυθούν και να διερευνηθούν, καθώς αποτελούν το εργαλείο του ερευνητή προκειμένου να επιτύχει το σκοπό της έρευνας (Mason, 2003).

Το ερευνητικό ερώτημα που τίθεται στην παρούσα έρευνα είναι:

Ποια στοιχεία θα πρέπει να λάβει υπόψη ο διευθυντής του σχολείου σε σχέση με τη νομοθεσία που αφορά στις εγγραφές των παιδιών; Μπορεί να εγγράψει το παιδί με τα κινητικά προβλήματα, κατά προτεραιότητα, εφόσον του το επιτρέπει η σχετική νομοθεσία.

1. Θεσμικό πλαίσιο

Η νομοθεσία που καθορίζει τη διαδικασία των εγγραφών των μαθητών στις σχολικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης είναι:

N. 1566/1985 Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις

Άρθρο 2.3 Η φοίτηση είναι υποχρεωτική στο δημοτικό σχολείο και στο γυμνάσιο...

Άρθρο 4

1. Σκοπός του δημοτικού σχολείου είναι η πολύπλευρη πνευματική και σωματική ανάπτυξη των μαθητών μέσα στα πλαίσια που ορίζει ο ευρύτερος σκοπός της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Άρθρο 32 παρ.3,4

3. Η ειδική αγωγή πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και η ειδική επαγγελματική εκπαίδευση, παρέχεται δωρεάν από το κράτος σε δημόσια σχολεία. Η μορφή των σχολείων προσδιορίζεται από το είδος και το βαθμό των ειδικών αναγκών κάθε ατόμου.

4. Η ειδική αγωγή και η ειδική επαγγελματική εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες παρέχεται:
α) σε κανονικά σχολεία στα οποία είναι ενταγμένα τα άτομα αυτά, β) σε ειδικές τάξεις, τμήματα ή ομάδες που λειτουργούν μέσα σε κανονικά σχολεία ή σε ειδικές τάξεις ή τμήματα παρατήρησης που λειτουργούν με σκοπό τη βαθύτερη διάγνωση δύσκολων περιπτώσεων και εφαρμόζουν ειδικά προγράμματα.

Π.Δ. 79/2017 - Οργάνωση και λειτουργία Νηπιαγωγείων και Δημοτικών Σχολείων

Άρθρο 5 - Σχολική Περιφέρεια

1. Κάθε νηπιαγωγείο και δημοτικό σχολείο έχει δική του σχολική περιφέρεια και σε αυτό φοιτούν οι μαθητές που διαμένουν εντός των ορίων της.

2. Σε δήμους ή σε δημοτικές κοινότητες που λειτουργούν περισσότερα από ένα (1) νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία, τα όρια της σχολικής περιφέρειας ορίζονται με απόφασή του οικείου Διευθυντή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

3. Τα όρια της σχολικής περιφέρειας αναρτώνται στην ιστοσελίδα ή/και στον πίνακα ανακοινώσεων του σχολείου καθώς και στην ιστοσελίδα της οικείας Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

4. Τα συστεγαζόμενα σχολεία έχουν ενιαία σχολική περιφέρεια.

5. Τα πειραματικά νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία δεν έχουν δική τους σχολική περιφέρεια και οι εγγραφές σε αυτά γίνονται σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις που διέπουν τη λειτουργία τους.

6. Η σχολική περιφέρεια των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) ορίζεται με απόφαση του Περιφερειακού Διευθυντή Εκπαίδευσης, ύστερα από εισήγηση του οικείου Διευθυντή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

7. Η σχολική περιφέρεια των τμημάτων ένταξης στα νηπιαγωγεία και στα δημοτικά σχολεία καθορίζεται με απόφαση του οικείου διευθυντή πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ύστερα από εισήγηση του προϊσταμένου εκπαιδευτικών θεμάτων.

Άρθρο 7 - Εγγραφές σε Δημοτικά Σχολεία

1. Στο Δημοτικό Σχολείο εγγράφονται οι μαθητές που συμπληρώνουν την 31η Δεκεμβρίου του έτους εγγραφής ηλικία έξι (6) ετών και διαθέτουν πιστοποιητικό φοίτησης από το Νηπιαγωγείο. 2. Ο μέγιστος αριθμός μαθητών ανά τμήμα ανέρχεται σε είκοσι πέντε (25) 3. Με απόφαση του Περιφερειακού Διευθυντή Εκπαίδευσης συγκροτείται σε κάθε Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης τριμελής Επιτροπή που είναι αρμόδια για τη διενέργεια των εγγραφών των μαθητών στα δημοτικά σχολεία. Η επιτροπή αποτελείται από έναν Σχολικό Σύμβουλο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ως πρόεδρο, τον προϊστάμενο εκπαιδευτικών θεμάτων και έναν Διευθυντή ή Προϊστάμενο Δημοτικού σχολείου ως μέλη. 4. Για την εγγραφή των μαθητών που φοιτούν για πρώτη φορά στην Α΄ Τάξη του δημοτικού σχολείου εφαρμόζεται η ακόλουθη διαδικασία: α) από την 1η έως τις 20 Μαΐου του προηγούμενου της εγγραφής σχολικού έτους οι γονείς / κηδεμόνες υποβάλλουν σχετικές αιτήσεις-υπεύθυνες δηλώσεις εγγραφής στο δημοτικό σχολείο που ανήκουν σύμφωνα με τα όρια της σχολικής περιφέρειας, προσκομίζοντας: αα) βεβαίωση φοίτησης από το Νηπιαγωγείο, ββ) αποδεικτικό στοιχείο από το οποίο προκύπτει η διεύθυνση κατοικίας τους μαθητή, γγ) το Ατομικό Δελτίο Υγείας μαθητή και δδ) το βιβλιάριο υγείας ή άλλο στοιχείο από το οποίο αποδεικνύεται ότι έχουν γίνει τα προβλεπόμενα εμβόλια. Στην περίπτωση μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες οι γονείς/κηδεμόνες συνυποβάλλουν γνωμάτευση από Κ.Ε.Δ.Δ.Υ. ή δημόσιο ιατροπαιδαγωγικό κέντρο ή άλλη δημόσια αρμόδια υπηρεσία, χωρίς αυτή να αποτελεί προϋπόθεση εγγραφής. Αιτήσεις εγγραφής δύνανται να υποβάλλουν και γονείς που διαμένουν εκτός σχολικής περιφέρειας, εφόσον στο σχολείο φοιτούν ήδη αδέρφια του προς εγγραφή μαθητή. β) Ο Διευθυντής ή ο Προϊστάμενος του Δημοτικού σχολείου αναζητά το πιστοποιητικό γέννησης για την εγγραφή μέσω του πληροφοριακού συστήματος του ΥΠΠΕΘ. γ) Με το πέρας της καταληκτικής ημερομηνίας των αιτήσεων εγγραφών ο Διευθυντής ή ο Προϊστάμενος του Δημοτικού σχολείου ελέγχει την ακρίβεια των στοιχείων και συντάσσει ονομαστική κατάσταση μαθητών, την οποία αποστέλλει εντός προθεσμίας δύο εργάσιμων ημερών στην οικεία Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. δ) Αν ο αριθμός των μαθητών υπερβαίνει τους 25 σε ένα τμήμα ο Διευθυντής του σχολείου υποβάλει αίτημα στον αρμόδιο Διευθυντή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για τη λειτουργία περισσότερων τμημάτων, εφόσον υπάρχει στο σχολείο διαθέσιμη αίθουσα. Ο οικείος Διευθυντής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης αποφασίζει για το αίτημα ύστερα από αιτιολογημένη εισήγηση της τριμελούς Επιτροπής η οποία για τη διατύπωση της εισήγησης οφείλει σε κάθε περίπτωση να λάβει υπόψη τις αιτήσεις εγγραφών στην Α΄ τάξη των όμορων δημοτικών σχολείων. Αν η εισήγηση της επιτροπής είναι αρνητική ή δεν υπάρχει στο σχολείο διαθέσιμη αίθουσα, ο Διευθυντής του σχολείου αποστέλλει πίνακα με τα ονόματα των μαθητών που διαμένουν στα όρια της σχολικής περιφέρειας του σχολείου με τις σχολικές περιφέρειες όμορων σχολείων. Η Επιτροπή προβαίνει σε κλήρωση μεταξύ των μαθητών του ανωτέρω πίνακα, έτσι

ώστε να προκύψει ο αριθμός μαθητών που συμπληρώνουν τους 25 σε τμήμα. Οι μαθητές που δεν έχουν κληρωθεί κατανέμονται, με απόφαση του Διευθυντή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης που εκδίδεται ύστερα από αιτιολογημένη εισήγηση της Επιτροπής, σε όμορα σχολεία με κριτήριο τον τόπο κατοικίας τους. Αδέλφια μαθητών που φοιτούν στο ίδιο ή συστεγαζόμενο νηπιαγωγείο ή σε συστεγαζόμενο δημοτικό σχολείο, εξαιρούνται της ανωτέρω διαδικασίας. Η Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ενημερώνει το σχολείο αποχώρησης και τα σχολεία υποδοχής των μαθητών. Ο Διευθυντής ή ο Προϊστάμενος του σχολείου αποχώρησης ενημερώνει τους γονείς/κηδεμόνες για τα σχολεία εγγραφής.

Φ353.1/324/105657/Δ1/8-10-2002 (ΦΕΚ1340 τ.Β΄/16-10-2002) «Καθορισμός των ειδικότερων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των προϊσταμένων των περιφερειακών υπηρεσιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, των διευθυντών και υποδιευθυντών των σχολικών μονάδων και ΣΕΚ και των συλλόγων των διδασκόντων»

Άρθρο 21 - Αρμοδιότητες των Διευθυντών Εκπαίδευσης σε σχέση με τους Διευθυντές σχολικών μονάδων

2. Ειδικότερα: α. Εποπτεύουν το έργο των Διευθυντών των σχολικών μονάδων, δημοσίων και ιδιωτικών, και ελέγχουν αν η διοίκηση και η λειτουργία των σχολείων εναρμονίζονται με τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας.

Άρθρο 24 παρ. 23. Καθορίζουν την περιφέρεια εγγραφής των μαθητών στις σχολικές μονάδες (χωροταξική κατανομή), ύστερα από εισήγηση των αρμοδίων οργάνων.

N.3699/2008 Ειδική Αγωγή - Εκπαίδευση Μαθητών με ειδικές Ανάγκες

Άρθρο 6 παρ. 1β, 2

Φοίτηση 1. β) Σε σχολική τάξη του γενικού σχολείου, με παράλληλη στήριξη-συνεκπαίδευση, από εκπαιδευτικούς ΕΑΕ, όταν αυτό επιβάλλεται από το είδος και το βαθμό των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών. Η παράλληλη στήριξη παρέχεται σε μαθητές που μπορούν με κατάλληλη ατομική υποστήριξη να παρακολουθήσουν το αναλυτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα της τάξης, σε μαθητές με σοβαρότερες εκπαιδευτικές ανάγκες όταν στην περιοχή τους δεν υπάρχει άλλο πλαίσιο ΕΑΕ (ειδικό σχολείο, τμήμα ένταξης) ή όταν η παράλληλη στήριξη καθίσταται απαραίτητη -βάσει της γνωμάτευσης του ΚΕΔΔΥ- εξαιτίας των ειδικών εκπαιδευτικών τους αναγκών. Στην τελευταία περίπτωση η στήριξη από ειδικό εκπαιδευτικό μπορεί να γίνεται σε μόνιμη και προγραμματισμένη βάση. Την παράλληλη στήριξη εισηγείται αποκλειστικά το οικείο ΚΕΔΔΥ το οποίο με γραπτή γνωμάτευσή του καθορίζει τις ώρες παράλληλης στήριξης κατά περίπτωση. Οι αιτήσεις για παράλληλη στήριξη υποβάλλονται στη διεύθυνση του σχολείου και μέσω της οικείας διεύθυνσης

εκπαίδευσης διαβιβάζονται στη Διεύθυνση ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για έγκριση και προγραμματισμό εκτέλεσης. Ο χρόνος υποβολής αιτήσεων παράλληλης στήριξης ορίζεται από την ημερομηνία εγγραφής στο σχολείο μέχρι την 20ή Οκτωβρίου κάθε σχολικού έτους.

2. Μαθητές που δεν αυτοεξυπηρετούνται φοιτούν ή σε αυτοτελείς ΣΜΕΑΕ ή σε σχολεία της γενικής εκπαίδευσης ή σε ΤΕ με την ανάλογη στήριξη και την παρουσία Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού (ΕΒΠ), ανάλογα με το είδος της αναπηρίας τους και τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που απορρέουν από αυτή.

Φ.7/ΦΜ/73996/Δ1/15-06-2020

«Ενέργειες προγραμματισμού του εκπαιδευτικού έργου των Δημοτικών Σχολείων για το σχολικό έτος 2020-2021 – Προγραμματισμός λειτουργίας Ολοήμερου Προγράμματος – Λήξη διδασκαλίας μαθημάτων σχολικού έτους 2019-2020.

Α.5 Αντισταθμιστικοί - Υποστηρικτικοί θεσμοί για τη φοίτηση και την υποστήριξη των μαθητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες καθώς και για θέματα που αφορούν την οργάνωση και λειτουργία των Τμημάτων Ένταξης των Δημοτικών ισχύουν τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6 όπως ισχύει...».

Μεθοδολογία έρευνας

Επιλογή ποιοτικής έρευνας

Η επιλογή της ερευνητικής μεθόδου δεν είναι μια τυχαία διαδικασία. Ο εκάστοτε ερευνητής καλείται να διαλέξει τη μέθοδο που θα ακολουθήσει, με βάση τη φύση και το σκοπό της έρευνας, τα ερευνητικά ερωτήματα και το θεωρητικό πλαίσιο (Βάμβουκας, 1998).

Για την πραγματοποίηση της παρούσας έρευνας επιλέχθηκε η ποιοτική έρευνα, γιατί θεωρήθηκε καταλληλότερη για τη συγκέντρωση πληροφοριών και στοιχείων σχετικά με την νομοθεσία που εφαρμόζεται από τον Διευθυντή της σχολικής μονάδας και αφορά στην εγγραφή των παιδιών στο σχολείο. Σύμφωνα με τον Ιωσηφίδη (2008), οι ποιοτικές έρευνες στοχεύουν στη διερεύνηση ποιοτικών χαρακτηριστικών, δηλαδή την αποκάλυψη σχέσεων, καταστάσεων και διαδικασιών.

Οι λόγοι επιλογής της ποιοτικής έρευνας ως εργαλείο συλλογής πληροφοριών και δεδομένων ενδεικτικά είναι: α) Ο ερευνητής αναζητά τις ιδιαιτερότητες της κατάστασης που τον ενδιαφέρει β) προσπαθεί να παρουσιάσει αυθεντικά δεδομένα της κατάστασης γ) δεν ενδιαφέρεται για στατιστικά δεδομένα που αποστασιοποιούνται από το φαινόμενο και δ) επιλέγει ένα πιο αφηγηματικό, εκφραστικό και ανθρώπινο λόγο.

Έχει επιλεγεί η σε βάθος μελέτη μικρού αριθμού περιπτώσεων, με στόχο όχι την ανακάλυψη γενικών τάσεων και τη γενίκευση, η οποία αναγκαστικά προϋποθέτει πολύ μεγάλο στατιστικό δείγμα, αλλά τη διαμόρφωση μιας συνολικής εικόνας για την κάθε περίπτωση ξεχωριστά (Κυριαζή, 2011)

Ημιδομημένη συνέντευξη

Στην παρούσα ερευνητική προσπάθεια επιλέχθηκε η συνέντευξη, γιατί αποτελεί μια από τις πιο κοινές μεθόδους διεξαγωγής ποιοτικής έρευνας και ως ερευνητικό εργαλείο, αποτελεί τον πιο εύκολο, άμεσο και αποτελεσματικό τρόπο προκειμένου να κατανοήσουμε τις απόψεις των συνανθρώπων μας (Fontana & Frey, 2005) και ειδικότερα ο τύπος της *ημιδομημένης συνέντευξης* διότι δημιουργούνται σχέσεις μεταξύ ερευνητή και ερωτώμενου, οι συμμετέχοντες αισθάνονται ελεύθερα στην ανάπτυξη του θέματος, δεν έχει ιδιαίτερη σημασία η σειρά των ερωτήσεων. Επιπλέον, ο ερευνητής έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει τις απαντήσεις του ερωτώμενου, να θέσει νέες διερευνητικές ερωτήσεις, να αντλήσει νέες απαντήσεις από τον ερωτώμενο και εν τέλει να διερευνήσει ζητήματα που ενδεχομένως δεν είχε λάβει υπόψη του, αλλά έκρινε ως σημαντικά κατά τη διάρκεια της συνέντευξης.

Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης υπήρχαν προκαθορισμένες ερωτήσεις και συγκεκριμένο πλαίσιο που ακολουθήθηκε, υπήρχαν όμως και στιγμές που κάποιες ερωτήσεις συζητήθηκαν περισσότερο και πέρα των δομημένων ερωτήσεων. Χρησιμοποιήθηκε ένας πιο ευέλικτος λόγος όταν χρειάζονταν περισσότερες διευκρινήσεις. Αυτό βοήθησε την διαδικασία διότι οι ερωτηθέντες έδειξαν περισσότερο ενδιαφέρον, ήταν άνετοι, και με αυτόν τον τρόπο επιτεύχθηκε εμβάθυνση σε κάποια θέματα.

Οι συνεντεύξεις έγιναν τηλεφωνικά σε πολύ καλό και φιλικό κλίμα κατά το μήνα Ιούνιο 2020. Η διάρκεια της συνέντευξης ήταν 15' περίπου. Η ανωνυμία και η εμπιστευτικότητα στην έρευνα ήταν απαραίτητη, όλα τα προσωπικά στοιχεία προστατεύτηκαν διασφαλίζοντας στους συμμετέχοντες αλλά και στην έρευνα αξιοπιστία.

Δείγμα

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, στόχος της ποιοτικής έρευνας είναι η σε βάθος μελέτη μικρού αριθμού περιπτώσεων, με στόχο όχι την ανακάλυψη γενικών τάσεων και τη γενίκευση, η οποία αναγκαστικά προϋποθέτει πολύ μεγάλο στατιστικό δείγμα, αλλά τη διαμόρφωση μιας συνολικής εικόνας για την κάθε περίπτωση ξεχωριστά.

Στη συγκεκριμένη έρευνα εφαρμόστηκε η μέθοδος της σκόπιμης δειγματοληψίας. Ο ερευνητής επέλεξε σκόπιμα άτομα με αρκετά μεγάλη προϋπηρεσία και εμπειρία γνωρίζοντας ότι θα τον βοηθήσουν να κατανοήσει καλύτερα το θέμα που μελετά. Στη σκόπιμη δειγματοληψία, το κριτήριο επιλογής των συμμετεχόντων είναι το εάν θα εξασφαλίσουν τις πληροφορίες που απαιτούνται προκειμένου να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα (Creswell, 2011).

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 5 διευθυντές /ντριες (ένας άντρας και τέσσερις γυναίκες) που υπηρετούν σε σχολεία του Ν. Μεσσηνίας της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Παρουσίαση των αποτελεσμάτων

Καταρχάς έγινε μια συλλογή τόσο των δημογραφικών στοιχείων των ερωτηθέντων (π.χ. ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, παιδιά κ.λ.π.), όσο και του επαγγελματικού τους προφίλ (χρόνια προϋπηρεσίας, βασικοί τίτλοι σπουδών, μεταπτυχιακό, ξένες γλώσσες, γνώση ηλεκτρονικών υπολογιστών, παρακολούθηση επιμορφωτικών σεμιναρίων κλπ).

Δημογραφικά στοιχεία δείγματος:

Όσον αφορά το φύλο, από τους συμμετέχοντες ο ένας (1) είναι άντρας και οι τέσσερις (4) είναι γυναίκες.

Οι τρεις (3) από αυτούς βρίσκονται στην ηλικιακή κατηγορία 54-59 ετών και οι άλλοι δυο (2) στην ηλικιακή κατηγορία 48-50.

Το δείγμα της έρευνας περιλαμβάνει δύο βασικές ηλικιακές κατηγορίες οι οποίες βρίσκονται σε α) παραγωγική - δημιουργική περίοδο της επαγγελματικής τους καριέρας και β) λίγο πριν την αφυπηρέτηση.

Επαγγελματικό προφίλ:

Οι τρεις (3) που βρίσκονται στην ηλικιακή κατηγορία 54-59 ετών, έχουν περίπου 21 έως 34 χρόνια προϋπηρεσίας.

Οι άλλοι δυο (2) που βρίσκονται στην ηλικιακή κατηγορία 40-50 ετών, έχουν περίπου 14-25 χρόνια προϋπηρεσίας.

Μεταπτυχιακή εκπαίδευση:

Δυο (2) εκπαιδευτικός είναι κάτοχοι Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών.

Ξένες Γλώσσες:

Όλοι γνωρίζουν τουλάχιστον μία (1) ξένη γλώσσα και συγκεκριμένα Αγγλικά, τέσσερις (4) σε επίπεδο LOWER και μια (1) σε επίπεδο PROFICIENCY (άριστη γνώση).

Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές:

Όλοι οι εκπαιδευτικοί του δείγματος έχουν καλή γνώση Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, αφού κατέχουν πιστοποίηση Α' επιπέδου. Το γεγονός αυτό δείχνει καλή εξοικείωση των εκπαιδευτικών με τις νέες τεχνολογίες και τους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές και την ικανότητά τους να χρησιμοποιούν τις Τ.Π.Ε. στη σχολική πραγματικότητα.

Επιμορφωτικά Σεμινάρια:

Όλοι οι εκπαιδευτικοί (πέντε) έχουν παρακολουθήσει επιμορφωτικά σεμινάρια σχετικά με το αντικείμενο της εργασίας τους. Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, η δομή των ερωτήσεων, έγινε με σκοπό να απαντηθεί το ερευνητικό ερώτημα.

Στο κομμάτι των ερωτήσεων ας δούμε ενδεικτικά τις απαντήσεις που έδωσαν οι ερωτηθέντες:

Ερώτηση 1^η

Θα εγγράψετε το συγκεκριμένο παιδί με κινητικά προβλήματα στη σχολική σας μονάδα;

Σε αυτό το ερώτημα οι τέσσερις εκπαιδευτικοί απάντησαν αυθόρμητα ότι θα εγγράψουν το παιδί λόγω της ιδιαιτερότητάς του και ότι θα βρισκόταν τρόπος να είναι σύννομη η εγγραφή (ενσυναίσθηση, κατανόηση προβλήματος).

Μόνον ο ένας εκ των πέντε αρνήθηκε την εγγραφή λέγοντας ότι ο Διευθυντής του σχολείου που υπάγεται ο μαθητής έπρεπε να είχε φροντίσει την προσβασιμότητα στο σχολείο, όπως ορίζεται από το νόμο, τονίζοντας την αδιαφορία του και την μη ευαισθητοποίηση του για τα παιδιά με αναπηρία. Σημείωσε δε ότι θα προέβαινε στην εγγραφή μόνον με την έγγραφη εντολή του Διευθυντή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. (Ανάλυση ευθυνών απέναντι σε ευαίσθητες ομάδες, έμμεσος «εξαναγκασμός» για τήρηση νομοθεσίας όσον αφορά στην πρόσβαση και παρεμβάσεις με ράμπες, τουαλέτες κλπ.)

Ερώτηση 2^η

Σε ποιες ενέργειες θα προβείτε για την εγγραφή του παιδιού με κινητικά προβλήματα με δεδομένο ότι δεν ανήκει στη σχολική σας περιφέρεια;

Στην απάντηση αυτού του ερωτήματος τονίστηκε από όλους ότι η διαδικασία θα είναι σύννομη. Αρχικά θα ζητηθεί α) από τους γονείς διάγνωση από το ΚΕΣΥ β) έγκριση εγγραφής από το Διευθυντή Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης γ) θα ζητηθεί πρόσληψη Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού (ΕΒΠ) που θα βοηθά τον μαθητή στην καθημερινότητά του

Ερώτηση 3^η

Πριν εγγράψετε το παιδί, με τα κινητικά προβλήματα, και με την προοπτική συμπλήρωσης του αριθμού του τμήματος των παιδιών της Α΄ τάξης, πώς σκέφτεστε να αντιμετωπίσετε το θέμα;

Στην απάντησή τους όλοι οι διευθυντές των σχολείων ανέφεραν πως θα επικοινωνούσαν με το Διευθυντή του σχολείου του παιδιού για να διερευνήσουν και να συζητήσουν την εύρεση λύσης πρόσβασης με κατάλληλες κτιριακές παρεμβάσεις κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών διακοπών, για την παραμονή του παιδιού με τα κινητικά προβλήματα, στη σχολική μονάδα της περιφέρειάς του (Ανάλυση ευθυνών απέναντι σε ευαίσθητες ομάδες, έμμεσος «εξαναγκασμός» για τήρηση νομοθεσίας όσον αφορά στην πρόσβαση και κτιριακές παρεμβάσεις, ράμπες, τουαλέτες κλπ.).

Ερώτηση 4η

Εάν εγγράψετε το παιδί με τα κινητικά προβλήματα και συμπληρωθεί ο αριθμός του τμήματος των παιδιών της Α΄ τάξης πώς σκέφτεστε να αντιμετωπίσετε το θέμα;

Στην ερώτηση αυτή όλοι ανέφεραν ότι: α) Εάν υπάρχει επιπλέον αίθουσα θα αιτούνταν τη δημιουργία 2ου τμήματος και β) εάν δεν υπάρχει διαθέσιμη αίθουσα θα αποφασίσει η τριμελής επιτροπή στη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, όπως ορίζεται από τη νομοθεσία, τη μετακίνηση μαθητών σε όμορη σχολική μονάδα.

Εφόσον δεν ευρεθεί η προσδοκώμενη λύση καταφεύγουν στην έσχατη (β) στην μετακίνηση των παιδιών σε όμορη σχολική μονάδα, η οποία επιβαρύνει ψυχολογικά κυρίως και «άδικα» τα παιδιά, που ανήκουν σε αυτή τη σχολική μονάδα και που θα αποχωριστούν τους φίλους τους, με αποτέλεσμα να καθίσταται η μετάβασή τους από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό μη ομαλή και να λειτουργεί επιβαρυντικά καθώς θα χρειαστούν περισσότερο χρόνο για να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα

Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας, τα γενικά συμπεράσματα από την έρευνά μας είναι ότι, η νομοθεσία, καθορίζει με λεπτομέρεια όλες τις πτυχές της εκπαιδευτικής διαδικασίας και καθίσταται, ιδιαίτερα δύσκολη και απαιτητική η προσπάθεια των στελεχών εκπαίδευσης να ανταποκριθούν στους ρόλους τους και τα στελέχη λειτουργούν ως απλά εκτελεστικά όργανα χωρίς δυνατότητα άσκησης ηγεσίας.

Οι διευθυντές των σχολείων ακολουθούν την νομοθεσία. Δεν περιορίζονται όμως στην καλή γνώση και απαρέγκλιτη εφαρμογή των νόμων και των εγκυκλίων του κράτους αλλά παρεμβαίνουν καθοριστικά για να εξασφαλίσουν σε αυτά τα παιδιά ισότιμη εκπαίδευση.

Επιδιώκουν τη συμπερίληψη των παιδιών με αναπηρίες, όταν είναι εφικτό, στα σχολεία γενικής αγωγής. Ο εκπαιδευτικός-διευθυντής είναι ευαισθητοποιημένος στους μαθητές με αναπηρίες και προσπαθεί να ξεπεράσει τα εμπόδια λειτουργώντας με ευελιξία και κατανόηση.

Υπάρχουν βέβαια και διεκπεραιωτές-διευθυντές σχολείων που είναι απρόθυμοι να ακολουθήσουν τη νομοθεσία, που αφορά στην πρόσβαση αναπήρων μαθητών στα σχολεία και δημιουργούνται πλείστα προβλήματα σε μαθητές και κατ' επέκταση και στους γονείς, οι οποίοι αναγκάζονται να μετακινούνται σε άλλες σχολικές μονάδες από τη σχολική τους περιφέρεια. Μακριά από τους φίλους τους και το οικείο περιβάλλον τους γίνεται δύσκολη η μετάβαση από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο, επιβαρύνοντας περισσότερο τη ψυχική τους κατάσταση λόγω της αναπηρίας τους.

Η πεποίθηση ότι η διαμόρφωση των σχολικών κτιρίων έτσι ώστε να πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις αποτελεί υποχρέωση του σχολείου και κάθε κοινωνίας η οποία πρεσβεύει τις αρχές της δημοκρατίας, της ισότητας και της τήρησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δεν νοείται ισότητα χωρίς τη συμπερίληψη του συνόλου των ατόμων που διαβιούν σε μία κοινωνία.

Προτάσεις

- Να δίνεται από το νομοθέτη και από το Υπουργείο Παιδείας με ερμηνευτικές εγκυκλίους, όπως με τις εγγραφές, η δυνατότητα εξαιρέσεων σε συγκεκριμένες περιπτώσεις παιδιών π.χ. σε παιδιά με αναπηρίες ώστε να διευκολύνεται η καθημερινότητά τους και η φοίτησή τους στο σχολείο τους.
- Ετήσια λογοδοσία των διευθυντών στον φορέα τους για τις παρεμβάσεις που αφορούν στην πρόσβαση στις σχολικές τους μονάδες.

Σημειώνω ότι πέρα από τα παιδιά με αναπηρία μπορεί να υπάρχουν και γονείς και εκπαιδευτικοί με αναπηρίες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βάμβουκας Μ, (1998). "Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία". Εκδόσεις:

Γρηγόρης

Ιωσηφίδης, Θ., (2008). "Ποιοτικές μέθοδοι στις κοινωνικές επιστήμες", Αθήνα

Κατσαρός, Ι. (2008). Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και

Θρησκευμάτων. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.3οΚ.Π.Σ \2Ο Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.\ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΕΩΝ 2.1.1.

στο «Επιμόρφωση Στελεχών Διοίκησης της Εκπαίδευσης

Creswell, John, (2011). "Η έρευνα στην εκπαίδευση. Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της

ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας». ΙΩΝ εκδόσεις: ΕΛΛΗΝ

Mason Jennifer, (2003). "Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας", εκδόσεις: Ελληνικά Γράμματα

(Κυριαζή Νότα)

Fontana A. & Frey, J. (2005). "The Interview: From Neutral Stance to Political Involvement".

Publisher: SAGE

N. 1566/1985 Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις

N.3699/2008 Ειδική Αγωγή - Εκπαίδευση Μαθητών με ειδικές Ανάγκες

Φ353.1/324/105657/Δ1/8-10-2002 (ΦΕΚ1340 τ.Β' /16-10-2002) « Καθορισμός των ειδικότερων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των προϊσταμένων των περιφερειακών υπηρεσιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, των διευθυντών υποδιευθυντών των σχολικών μονάδων και ΣΕΚ και των συλλόγων των διδασκόντων»

Π.Δ. 79/2017 Οργάνωση και λειτουργία Νηπιαγωγείων και Δημοτικών Σχολείων

Φ.7/ΦΜ/73996/Δ1/15-06-2020

«Ενέργειες προγραμματισμού του εκπαιδευτικού έργου των Δημοτικών Σχολείων για το σχολικό έτος 2020-2021 – Προγραμματισμός λειτουργίας Ολοήμερου Προγράμματος – Λήξη διδασκαλίας μαθημάτων σχολικού έτους 2019-2020

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ- ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Ερώτηση 1η

Θα εγγράψετε το συγκεκριμένο παιδί με κινητικά προβλήματα στη σχολική σας μονάδα;

Σε αυτό το ερώτημα οι τέσσερις εκπαιδευτικοί απάντησαν αυθόρμητα ότι θα εγγράψουν το παιδί λόγω της ιδιαιτερότητάς του και ότι θα βρισκόταν τρόπος να είναι σύννομη η εγγραφή.

Μόνον ο ένας εκ των πέντε αρνήθηκε την εγγραφή λέγοντας ότι ο Διευθυντής του σχολείου που υπάγεται ο μαθητής έπρεπε να είχε φροντίσει την προσβασιμότητα στο σχολείο, όπως ορίζεται από το νόμο, τονίζοντας την αδιαφορία του και την μη ευαισθητοποίηση του για τα παιδιά με αναπηρία. Σημείωσε δε ότι θα προέβαινε στην εγγραφή με εντολή του Διευθυντή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Ερώτηση 2η

Σε ποιες ενέργειες θα προβείτε για την εγγραφή του παιδιού με κινητικά προβλήματα με δεδομένο ότι δεν ανήκει στη σχολική σας περιφέρεια;

Στην απάντηση αυτού του ερωτήματος τονίστηκε από όλους ότι η διαδικασία θα είναι σύννομη. Αρχικά θα ζητηθεί α) από τους γονείς διάγνωση από το ΚΕΣΥ β) έγκριση εγγραφής από το Διευθυντή Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης γ) θα ζητηθεί πρόσληψη Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού (ΕΒΠ) που θα βοηθά το μαθητή στην καθημερινότητά του

Ερώτηση 3η

Πριν εγγράψετε το παιδί , με τα κινητικά προβλήματα, και με την προοπτική συμπλήρωσης του αριθμού του τμήματος των παιδιών της Α΄ τάξης, πώς σκέφτεστε να αντιμετωπίσετε το θέμα;

Στην απάντησή τους όλοι οι διευθυντές των σχολείων ανέφεραν πως θα επικοινωνούσαν με το Διευθυντή του σχολείου του παιδιού για να διερευνήσουν και να συζητήσουν εύρεση λύσης πρόσβασης με κατάλληλες κτιριακές παρεμβάσεις κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών διακοπών, για την παραμονή του παιδιού με τα κινητικά προβλήματα, στη σχολική μονάδα της περιφέρειάς του.

Ερώτηση 4η

Εάν εγγράψετε το παιδί με τα κινητικά προβλήματα, και συμπληρωθεί ο αριθμός του τμήματος των παιδιών της Α΄ τάξης πώς σκέφτεστε να αντιμετωπίσετε το θέμα;

Στην ερώτηση αυτή όλοι ανέφεραν ότι α) Εάν υπάρχει επιπλέον αίθουσα θα αιτούνταν τη δημιουργία 2ου τμήματος και β) εάν δεν υπάρχει διαθέσιμη αίθουσα θα αποφασίσει η τριμελής επιτροπή στη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης , όπως ορίζεται από την νομοθεσία, την μετακίνηση μαθητών σε όμορη σχολική μονάδα.